Livskompetencer i Europa

Resume af LSE rapporten

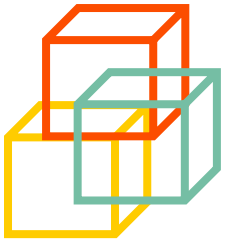

Februar 2018

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Indholdsfortegnelse

Overblik 3
Projektets definition af livskompetencer 4
Centrale begreber 5
Fordele ved livskompetencer 8
Eksempler på god praksis og innovative redskaber 10

Udarbejdet af projektets partnere:

European Association for the Education of Adults – EAEA (Europe)

Dansk Folkeoplysnings Samråd – DAEA (Denmark)

The Learning and Work Institute – L&W (UK)

Dafni Kentro Epaggelmatikis Katartitis – DAFNI KEK (Greece)

Slovenian Institute for Adult Education – SIAE (Slovenia)

Forfattere: Petra Javrh, Estera Mozina

Bidragsydere: Francesca Operti, Stine Hohwü-Christensen, Vassiliki Tsekoura, Alex Stevenson, Jackie Woodhouse, Noora Puolamaa, Angeliki Giannakopoulou, Diana Volcjak and Georgios Karaiskos.

Resuméet er oversat af Stine Hohwü-Christensen, Dansk Folkeoplysnings Samråd

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Dette projekt er finansieret med støtte fra Europa-Kommissionen (Erasmus+ programmet – KA2 Strategiske partnerskaber inden for almen voksenuddannelse og folkeoplysning). Denne publikation forpligter kun forfatteren, og Kommissionen kan ikke drages til ansvar for brug af oplysningerne heri.

LIFE SKILLS FOR EUROPE

Overblik

PIAAC-resultaterne har vist en alarmerende mangel på basale færdigheder i hele Europa. En ud af fem har problemer med grundlæggende læsning og matematik og en ud af fire har meget lave digitale færdigheder. Ved at tilbyde denne målgruppe tilpassede undervisningsforløb giver det ikke bare den enkelte en mulighed for at forbedre de basale færdigheder det giver også en selvtillid og styrke (empowerment) til at bidrage til eget liv og til familie- og samfundslivet. Dette gælder også for det stigende antal af nye borgere, der kommer til Europa, og som har brug for en bred vifte af færdigheder for at kunne bidrage til deres nye land og for at leve et værdigt liv.
Af alle disse grunde er der behov for at anvende en mere omfattende og bredere tilgang til læring. Begrebet livskompetencer[1] er bredere og omfatter mere end basale færdigheder, fordi livskompetencer adresserer mere end behovet for overlevelse. Den ikke-formelle del af uddannelsessystemet kan og skal være igangsætter for forandring, hvis den inddrager visionen om livskompetencer og ser den som byggesten til at øge den enkeltes muligheder på arbejdsmarkedet og i samfundet som helhed. I nogle lande arbejdes der allerede med initiativer, som netop udvider læring af basale færdigheder og hvor en mere holistisk tilgang er slået igennem.

Formålet med projektet 'Life Skills for Europe' (LSE) er at forbedre udbuddet af læringsforløb i grundlæggende færdigheder i Europe ved at forklare, videreudvikle og inddrage livskompetencer. Projektet vil også skabe en fælles forståelse af fordelene ved at inddrage disse kompetencer i voksenlæring i Europa. Gennem en begrebsmæssig sammenhængende tilgang giver projektets rapport et overblik over forståelsen af livskompetencer i og uden for Europa. Rapporten indeholder også en samling af eksempler på god praksis og innovative redskaber, der allerede anvendes i partnerlandene. Dette resume præsenterer rapportens hovedkonklusionerne og enkelte landespecifikke informationer.

I udarbejdelsen af rapporten har projektgruppen forholdt sig til EU Kommissionens forslag til nye nøglekompetencer for livslang læring[2], der blev offentliggjort den 17. januar 2018. De der foreslåede kompetencer er inkluderet i projektets syn på livskompetencer, men er grupperet anderledes. Projektpartnerne ønskede at skabe synlighed omkring de byggesten/domæner, som vil gøre

[1] Vi bruger ordet livskompetencer, selvom den korrekte oversættelse af life skills er livsfædigheder. Ordet kompetence har en bredere betydning end færdigheder og det er netop denne brede vi gerne vil understrege med termen. Se evt. begrebernes forklaring på side 5

[2] https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf

mennesker i stand til at deltage aktivt i livet generelt, arbejdslivet og i samfundsudviklingen. Partnerne tror meget på, at en integreret del af udvikling af livskompetencer består i en kritisk og etisk dimension.

Projektets konsortium i dette 2 årige KA2 Erasmus + projekt består af 5 partnere (DFS, EAEA, DAFNI KEK, SIAE og L&W) fra 5 forskellige lande (Danmark, Belgien, Grækenland, Slovenien og England).

Projektets definition af livskompetencer

Livskompetencer består af forskellige typer af kompetencer, der er brugbare i livet generelt og på et arbejdsmarked. De er knyttet til en specifik social, kulturel og miljømæssig sammenhæng. De forskellige typer af kompetencer fungerer som et beredskab for et individs håndtering af krav og udfordringer i forskellige livssituationer.

Generel beskrivelse

Livskompetencer er byggesten bestående af selvstændighed og livsmestring. De udgør summen af en kombination af forskellige kompetencer, som generelt gør voksne i stand til at deltage i livslang læring. Samtidig udgør de også et beredskab, der kan bruges til at løse problemer, så voksne kan leve et uafhængigt og selvstændigt liv og også indgå i et samfundsmæssigt fællesskab.

Livskompetencer hænger tæt sammen med de udfordringer, som voksne står over for i en moderne verden. Udfordringer, som fx at tage sig af sin egen fysiske og mentale sundhed, at bidrage aktivt til egen trivsel, at håndtere økonomiske spørgsmål og digitale forandringer. Livskompetencer tager udgangspunkt i individets behov for læring og består af viden, færdigheder og værdier.

Fordele for individet og dets omgivelser

Udviklingen af livskompetencer kan betragtes som personlige læringsgevinster, som sammen med anden læring, har betydningsfulde fordele i forhold til den enkeltes arbejde, familie og andre former for samfundsmæssige fællesskaber. Gode livskompetencerne bidrager til at skabe socialt og samfundsmæssigt engagement, livsmestring og arbejdsmarkedsparathed. Set fra et bredere perspektiv understøtter udviklingen af kompetencer en demokratisk sameksistens, social inklusion og aktivt medborgerskab i et multikulturelt samfund. Derfor er de samtidigt også nødvendige at besidde for at kunne handle i overensstemmelse med basale demokratiske principper og for at kunne leve sammen i et mangfoldigt samfund i en bestemt miljømæssig sammenhæng. Livskompetencer giver voksne redskaber til håndtering af nye udfordringer og til at yde praktisk og følelsesmæssig støtte til

andre mennesker i deres omgivelser. Livskompetencer er ikke bare anvendelige for individet selv, men også for mennesker og fællesskaber omkring dem og for kommunikation og erfaringsdeling mellem generationer.

Udvikling af livskompetencer i voksenuddannelse

Livskompetencer udvikles og læres ikke kun i undervisningsforløb, men udvikles også gennem erfaring og deltagelse i det daglige liv. Livskompetencer er dog knyttet til undervisning i den forståelse, at det kan repræsentere et koncept, som kan bruges til at synliggøre læringens betydningen for deltagerne, dvs. de fordele som opnåelsen af livskompetencer giver den enkelte. Livslang læring fører til autonomi, livsmestring og engagement. Udover læse- og skrivefærdigheder, matematiske færdigheder, praktiske færdigheder (IT) og kulturel læring, så er livskompetencer et af de vigtigste læringselementer i voksenuddannelse. Den enkeltes motivation for læring er knyttet til hendes læringsbehov og til de typer af kompetencer, som hun gerne vil udvikle. Når dette læringsbehov opfyldes gennem en tilegnelse af nye kompetencer skabes et engagement og en positive læringsoplevelse, som igen kan stimulere til nye læringsbehov. Denne positive læringsspiral understøtter på langt sigt den enkeltes udvikling af (mere) autonomi, engagement og forståelse af udfordringer og nye læringsbehov.

Centrale begreber

Det indledende litteraturstudie og sammenligningen af det indsamlede empiriske materiale har tydeliggjort, at det er nødvendigt af afklare projektets centrale begreber, viden, kompetencer og færdigheder, før konceptet om livskompetence introduceres.

- **Viden:** Viden er resultatet af læring og forståelsen af koncepter, principper, teorier og praksis. Tilegnelsen af viden sker i forskellige sammenhænge: i uddannelsesforløb, på arbejde og i det personlige og sociale liv[3].

- **Kompetencer:** Kompetencer er en persons evne til anvende viden og færdigheder i overensstemmelse med egne værdier i komplekse, forskellige og uforudsigelige situationer. Kompetencer består af viden, færdigheder og holdning, herunder også kritisk tænkning.

  I det engelske resume defineres også begrebet 'capabilities', som bruges i forbindelse med de enkelte kompetencetyper, fx 'civic capabilities', som vi på dansk oversætter med demokratiske kompetencer. Som der står har brugen af 'capabilities' til formål at opgradere definitionen af (nøgle)kompetence ved at understrege, at en integreret del af udviklingen af dem består i en etisk og kritisk dimension. Så når vi på dansk bruger kompetencer/livskompetencer i oversættelsen af 'capabilities', så afspejler det dermed den samme forståelse, nemlig at der i kompetencebegrebet er indeholdt en kritisk og etisk dimension. På samme måde gælder det, at kompetencer/'capabilities' giver funktionelle handlingsmuligheder inden for en bred vifte af forskellige aktiviteter baseret på en kritisk vurdering. De kan overføres mellem professioner, og

[3] http://www.nok.si/assets/PDF/Slovensko-ogrodje-kvaliifikacij/EN/Slovenian-EQF-referencing-report-24-5-2013.pdf (1.9.2017)

frem for alt, så muliggør de individets udvikling og aktive deltagelse på arbejdsmarkedet og i samfundet.

- **Færdigheder:** Færdigheder er afgørende for integrationen og deltagelsen på arbejdsmarkedet, i uddannelsesmæssige sammenhænge og i forhold til livskvalitet. Færdigheder er en nyttig og målbar del af en kompetence. En vigtig egenskab ved færdigheder er, at de kan overføres til andre sammenhænge, fx sociale kontekster og arbejdsmæssige situationer. Udvikling af færdigheder sker under indflydelse af uddannelsessystemet eller politiske beslutninger. Færdigheder er grundlaget for videnbaseret økonomier og samfund i det 21. århundrede[4].

Her gengives figuren fra rapporten, som illustrerer sammenhængen mellem de centrale engelske begreber.

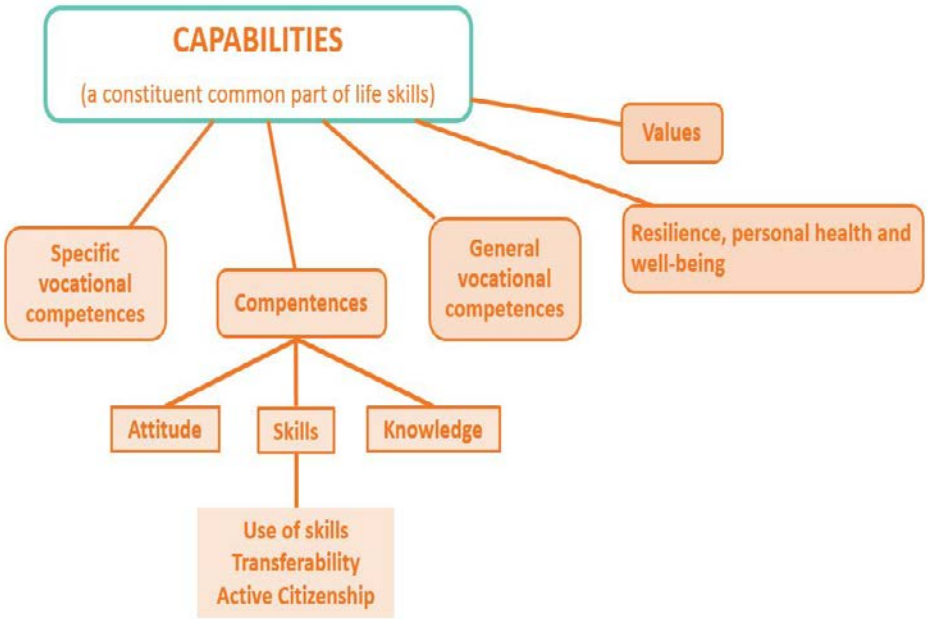

Kilde: Report on Life Skills Approach in Europe. (2017).

[4] https://www.oecd.org/skills/piaac/The_Survey%20_of_Adult_Skills_Reader's_companion_Second_Edition.pdf (1.9.2017)

Typer af livskompetencer og deres fordele

Den følgende illustration viser de 8 kompetencetyper, som i dette projekt udgør livskompetencer, og de fordele de bidrager med for individet og samfundet.

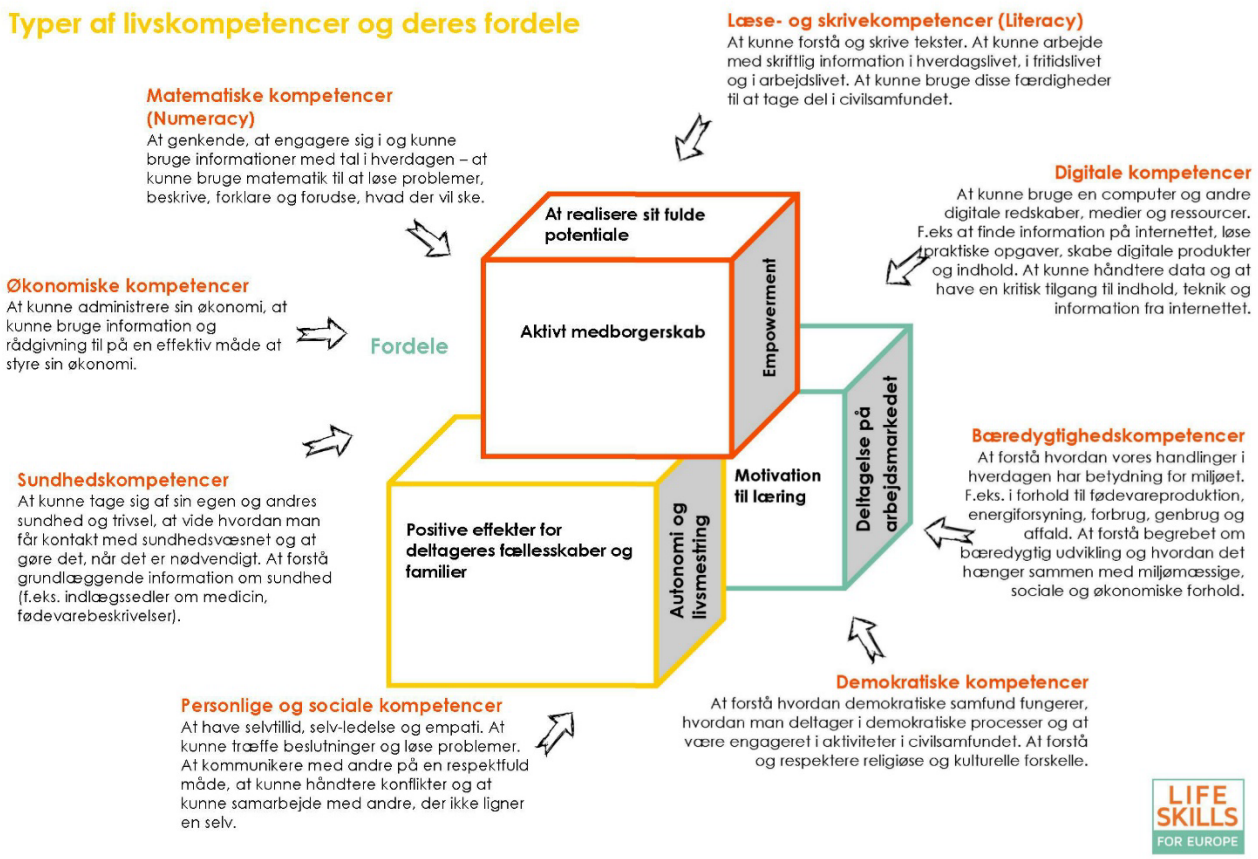

Kilde: LSE folder. (2017).

I den virkelige verden kan der findes utallige kombinationer af disse kompetencer. Hvilken kombination en voksen har brug for for at opnå et succesfuldt liv afhænger af de konkrete omstændigheder og den enkeltes læringsbehov. Det er væsentligt at være opmærksom på, at livskompetencer (’*capabilities*’) repræsenterer en opgradering af nøglekompetencer (idet en etisk og kritisk dimension inddrages).

Som en del af projektet er andre eksisterende koncepter af livskompetencer blevet undersøgt for at skabe en bedre forståelse af de forskellige aspekter, som knytter sig til begrebet/konceptet. En mindre survey omkring terminologien på feltet blev gennemført med 24 udvalgte forskere og praktikere fra de deltagende lande og med repræsentanter fra relevante institutioner og fra internationale organisationer. Den viden, der blev indsamlet gennem denne mindre survey, er meget værdifuld, fordi den med perspektiver fra både forskning og praksis har vist den eksisterende forståelse af begrebet inden for voksenuddannelse. De forskellige perspektiver har samtidig bidraget til projektets definition.

Udvalgte eksempler på disse koncepter fra de forskellige partnerlande er blevet beskrevet som gode eksempler eller innovative redskaber, der støtter udviklingen af livskompetencer. Som en del af undersøgelsen på feltet, er der også lavet et review over definitioner udarbejdet af internationale organisationer som UNICEFs definition i *Global Evaluation of Life skills Education Programmes*[5] og UNESCOs definition i *The third Global Report on Adult Learning and Education.*[6] I undersøgelsen er der også gennemført et litteraturstudie vedr. definitioner på livskompetencer, som inkluderede *Citizens' Curriculum*[7] og adskillige andre, der er beskrevet i den samlede rapport.

Fordele ved livskompetencer

At udvikle gode livskompetencer (se side 7) er vigtigt både for det enkelte individ og for samfundet som helhed. De væsentligste fordele ved udvikling af livskompetencer er:

- Individets autonomi og livsmestring,
- Individets beredskab til håndtering af hverdagslivets udfordringer,
- Individets empowerment (fx robusthed, sundhed og trivsel),
- Forbedred social inklusion og aktivt medborgerskab (fx ved at organisere og/eller engagere sig i civilsamfundsaktiviteter og derigennem bidrage til en samfunds- og miljømæssig udvikling),
- Flere på arbejdsmarkedet,
- Positive effekter på lokalmiljøet; fx via videndeling, undervisning af børn, og ved at udvise omsorg for andre,
- Positive læringsoplevelser giver den enkelte motivation til at lære mere.

Fordele for den enkelte

Generelt bidrager livskompetencer til at voksne deltager i livslang læring, løser problemer, tænker kritisk, håndterer udfordringer i deres liv, deltager i samfundsmæssige aktiviteter og bliver en del af arbejdsmarkedet. Livskompetencer er byggesten bestående af autonomi og livsmestring og udvikler samtidig en vilje og evne hos den enkelte til at bidrage mere til sit lokale miljø/omgivelser. En livskompetent voksen kender ikke bare sine egne basale behov, men er også klar over vigtigheden af sin egen udvikling og trivsel.

[5] https://www.unicef.org/evaldatabase/files/UNICEF_GLS_Web.pdf (1.9.2017)
[6] http://uil.unesco.org/system/files/grale-3.pdf (1.9.2017)
[7] https://www.learningandwork.org.uk/our-work/life-and-society/citizens-curriculum/ (1.9.2017)

Samfundsmæssige fordele

Samfund, som systematisk støtter borgernes udvikling af livskompetencer, kan regne med aktive medborgere, som handler etisk og på en ikke-voldelig måde. Der kan også regnes med, at der i multikulturellesamfund, vil være tolerance over for fx kulturel mangfoldighed og andre former for forskelligheder – og at borgerne samtidig vil kæmpe for og forsvare deres rettigheder. Set fra denne vinkel kan man sige, at livskompetencebegrebet til en vis grad er avantgarde, idet det indeholder en social kritik. En succesfuld implementering af konceptet om livskompetencer afhænger i høj grad af politiske beslutninger, der knytter sig til social inklusion, da implementeringen falder i 4 dele; handling, internalisering, deltagelse og relevans. Også udbydere af voksenundervisning spiller en rolle i forhold til at skabe initiativer og projekter, der sætter fokus på livskompetencer, og ved at inddrage perspektivet i deres undervisning, eller ved at skabe en politisk opmærksomhed på vigtigheden af udvikling af livskompetence.

Fokus på bæredygtighed

Livskompetencer spiller også en væsentlig rolle i forhold til bæredygtighed, idet spørgsmål om hvordan vi tager ansvar for miljøets og klodens tilstand bliver mere og mere vigtige. Denne type menneskelige overlevelseskompetencer er i dag afgørende for et nærdemokratisk samfund. Litteraturstudiet har vist, at livskompetencer er brugbare i hverdags-, arbejds- og fritidslivet og også inden for sundhed, kultur og kunst. Vi kan konkludere, at grundlaget for konceptet om livskompetencer beror på en etisk holdning og et ønske om at tage ansvar for samfundet, miljøet og os selv. For at kunne leve et selvstændigt og (relativt) uafhængigt liv som et individ og som et kollektivt samfund er det derfor vigtigt, at vi udvikler livskompetencer og de færdigheder, som knytter sig hertil. Set fra dette perspektiv indeholder konceptet mere end grundlæggende færdigheder, da det netop ønsker at fremme mere end et grundlag for overlevelse.

Øget motivation for læring

Undersøgelsen af de forskellige aspekter i tilknytning til livskompetencer viser nogle opmuntrende resultater. Med udgangspunkt i litteraturstudiet og i indsamlingen af gode eksempler og redskaber vil vi hævde, at deltagerstyret undervisning, inddragelsen af deltagerne i planlægningen, og underviserens tilgang til deltageren indgår som betydningsfuld elementer i konceptet om 'Life Skills for Europe'. I de valgte eksempler på god praksis ser vi, at fokus i første omgang er på deltagerens nuværende læringsbehov og at det bruges som en motivationsfremmende faktor for at øge deltagerens interesse. Men udover at den lærende får opfyldt sit umiddelbare læringsbehov, vil vedkommende også som bieffekt tilegne sig masser af andet viden og udvikle nye kompetencer, som bidrager til en styrkelse af livskompetencer. Helt afgørende i de indsamlede eksempler er deltagernes mulighed for indflydelse på undervisningens indhold, og at indholdet mange gange er skræddersyet til den enkelte[8]. Dette giver en positive oplevelse, som er nøglen til et vellykket læringsforløb[9]. Læringsforløb, som udvikler livskompetencer, kan have en stor betydning for menneskers liv. Ofte ser voksne ikke, hvordan de via et læringsforløb kan få opfyldt deres læringsbehov, men det kan en

[8] http://www.eaea.org/media/oed-network/publications/guidelines-for-trainers_en.pdf (1.9.2017)
[9] Javrh, P. (ed.). (2011). *Obrazi pismenosti: spoznanja o razvoju pismenosti odraslih.* Ljubljana: Slovenian Institute for Adult Education. (Translated title: Faces of literacy: Evidence in the development of adult literacy).

synlighed på livskompetencer ændre på. At lære noget nyt kan virke stimulerende og give motivation til mere. Når det lykkes for udbyderne at opfylde deltagernes læringsbehov via et fokus på livskompetencer, skabes der hos deltagerne samtidig en tro på, at voksenuddannelse er vigtigt. På denne måde kan udviklingen af livskompetencer også være en vej til at skabe interesse for voksenuddannelse hos potentielle deltagere.
Projektet repræsenterer et initiativ, som kan danne grobund for yderligere teoretisering af konceptet livskompetence og samtidig give inspiration til at bruge og udvikle gode erfaringer på feltet inden for voksenuddannelse.

Eksempler på god praksis og innovative redskaber

Projektpartnerne har hver især bidraget med forskellige cases på gode eksempler og innovative redskaber, som matchede de omhyggeligt udvalgte kriterier. Konkrete tilgange, gode eksempler og redskaber, som har en rummelighed og en hensigt om at udvikle menneskers livskompetencer, er i årevis blevet udviklet rundt omkring i Europa. Den systematiske analyse af de indsamlede eksempler viser netop, at der allerede findes gode fundamenter og erfaringer, som er værd at gentage og bygge videre på. I tillæg til de gode praksisser repræsenterer redskaberne en variant af didaktiske tilgange, som kan bruges i undervisning. De forskellige redskaber varierer fra undervisningsfilm, kort og billeder til en stor variation af elektroniske redskaber.

Her præsenteres eksemplerne fra Danmark. I databasen på projektets hjemmeside findes alle de indsamlede eksempler.

Dansk Sprog og Kultur

Dansk Sprog og Kultur er et kursus på Jyderup Højskole, der er tilrettelagt for unge flygtninge ml 18-30 år. De bor på højskolen sammen med de øvrige elever i 5-6 måneder.
På skolen deltager de unge flygtninge i danskundervisning, i kulturforståelse og i samfundsfag, og de tager på studieture til kulturelle og historiske steder i Danmark sammen med hele skolen. I mødet med de danske elever og gennem studiebesøg udvikler de unge flygtninge en historisk viden og en kulturel bevidsthed. I den sidste del af deres ophold indgår de i et praktikforløb i en lokal virksomhed en dag om ugen. Praktikopholdet giver dem en mulighed for at øve og forbedrer det danske sprog og er samtidig en mulighed for at få nogle praktiske erfaringer med arbejdsmarkedet. På højskolen kan eleverne også vælge blandt skolens øvrige fag, som fx sangskrivning, folkemusik, elektronisk musik, permakultur og kunst, hvor undervisningen foregår sammen med de danske elever. De indgår naturligvis også i det daglige liv på højskolen med fællesspisning, morgensamling med morgensang og foredrag, aftenforedrag, musikkoncerter og studiegrupper.

Danskundervisningen har en høj kvalitet og skal sikre, at de unge får de nødvendige sproglige færdigheder, så de kan deltage i højskolelivet og i samfundet. Underviseren fortæller, at det er hårdt arbejde at lære et sprog, og at de unge skal kæmpe for det. Det kulturelle fokus i undervisningen giver de unge en forståelse af deres nye land, vaner, historie, politik, sangtradition etc. Når de unge bor og lever sammen på højskolen, skabes der grundlag for en gensidig kulturforståelse og en viden om og indsigt i hinandens liv.

Genbrugsdesign

Hos DOF Allerød Fritidsskole har de udviklet et aftenskolekursus, der hedder *Genbrugsdesign*, hvor flygtninge kvinder og danske kvinder mødes om en fælles interesse for håndarbejde en-to gange om ugen. På kurset får flygtningekvinderne ikke bare mulighed for at lære håndarbejde, de bliver også en del af et fællesskab, hvor de øver sig i det danske sprog, deler hverdagsoplevelser og skaber sig et dansk netværk.

Ved at skabe et fællesskab om en fælles interesse i et ikke-formelt og trygt læringsrum, der er præget af tillid og fælles ansvar, understøttes etableringen af nye netværk, dialogbaserede samtaler og der opstår snakke og erfaringsudvekslinger omkring de ting, som kvinderne er optagede af. Kvinderne samarbejder fx om at finde materialer og om at rydde op mm.
Kvinderne har skabt et aktivt netværk, hvor de laver ting sammen, som ikke involverer håndarbejde og som rækker ud over selve kursuset. Her får de mulighed for at sætte andre kompetencer i spil. Fx i forbindelse med fællesspisning og en tur til Christiansborg, hvor kvinderne fik en rundvisning. At kurset er så vellykket, skal ifølge skolelederen ses i lyset af brugen af en nøgleperson, der fungerer som både kulturel og sproglig tolk. Udover at fungere som oversætter, hjælper hun også som mediator, og kan være med til at løse forskellige problemstillinger, hvis der opstår behov for det. Hun bidrager også til at fastholde deltagernes motivation og har også fået nye deltagere involveret i kurset.
Kursets fleksibilitet understreges også som væsentligt i forhold til at fastholde kvinderne. Fx bliver kage og mad accepteret som betaling for de kvinder, som ellers ikke har råd til at deltage. Der bliver organiseret kørselsordning. Kvinderne må tage deres børn med, hvilket, når de lærer hinandens familier at kende, på mange måder styrker fællesskabet. Ved at bruge genbrugsmaterialer til deres håndarbejde holdes udgifterne nede, og en del af materialerne er endda gratis.

Fitness – En Sund Krop

På daghøjskolen FOKUS i Aalborg hedder et af kurserne *Fitness – En Sund Krop*. Det overordnede formål med kurset er at få unge med fysiske og mentale udfordringer, mange uden uddannelse, i job, uddannelse eller praktik. Det arbejder de med ved at opbygge deltagernes kompetencer og motivation. På kurset er der bl.a. undervisning i fag som FVU dansk og matematik, ordblindeundervisning, og aktivt medborgerskab, hvor de fx har besøgt det lokale byråd og talt med byrådsmedlemmer om, hvordan det kommunale system fungerer. Der undervises i sundhed og bevægelse og mindfulness, og der arbejdes med vejledning og jobafklaring. Der er også et fag, der hedder 'Eget Ansvar', hvor der er afsat tid til at få ordnet noget af det, der fylder i hverdagen hos de unge, som fx at kontakte boligselskabet. Her hjælper underviserne i det omfang, der er behov for det.

Deltagerne arbejde også med at lave nærende mad og de får en introduktion til, hvordan man laver en sund og bæredygtig kost, når man har et lille budget, og de spiser maden sammen. I det de kalder for fokusgrupper, snakker deltagerne om forskellige psykologiske emner og får redskaber til at håndtere fx smerte. Desuden er der i undervisningen et fokus på medborgerskab og ansvar, som er et selvstændigt fag, hvor deltagerne bl.a. får en forståelse af, hvad det vil sige, at være en del af et samfund.

Et helt centralt element i kurset er, at den enkelte deltagers behov er i fokus. Undervisningen er skræddersyet til den enkeltes forudsætninger og der tages hensyn til individuelle behov/udfordringer i arbejdet med at understøtte motivation. Daghøjskolen arbejde med et holistisk blik på sundhed, idet der både arbejdes med fysisk og mental sundhed og trivsel og samtidig også undervises i sund og grøn kost. Deltagerne inddrages også i planlægningen af undervisningens indhold og bidrager med emner, de gerne vil vide mere om og involverer sig på den måde i at skabe et aktivt fællesskab. Da der er løbende optag og der derfor hele tiden er nye deltagere på kurset, bruger underviserne det de kalder 'kulturbærer', som er andre deltagere, der hjælper med at introducere de nye til fællesskabet og den kultur, som præger daghøjskolen.

Redskaber

Kompetencespillet

Kompetencespillet er udviklet af Dansk Folkeoplysnings Samråd, Daghøjskoleforeningen, Nationalt Videncenter for Realkompetencevurdering og en professionel spiludvikler i 2014. Spillet består af 80 kompetencekort, 100 jobkort og 20 blanke jobkort. Spillet går ud på, at deltagerne skal bruge kompetencekortene til at søge om forskellige job.

Gennem spillet opnår deltagerne en viden om og en forståelse af de 8 kompetencekategorier, som kompetencekortene er inddelt i: demokratiske, interkulturelle, kommunikative, kreative-innovative, organisatoriske, sociale, selvledelses- og læringskompetencer. I processen bliver spillerne opmærksomme på, hvordan realkompetencer kan bruges i forhold til specifikke arbejdsfunktioner, og de får samtidig mulighed for at udvikle et sprog/ordforråd knyttet til det.

Redskabets brugbarhed i forhold til at udvikle livskompetencer:

Spillet kan bruges som en introduktion til arbejdet med (real)kompetence og kan bruges af alle, som arbejder med vejledning og afklaring af realkompetencer. Spillet er udviklet i tilknytning til de elektroniske redskaber, som kan bruges til at dokumentere realkompetencer (fx folkeoplysningskompetencer.dk). Alle andre kan spille spillet for fornøjelsens skyld. Mange af jobtitlerne er en smule usædvanlige, hvilket gør det sjovt at spille. Redskabet kombinerer spil og læring.

Overblikstavlen

Overblikstavlen eller effektskemaet, som det også kaldes, bruges på FOKUS Daghøjskole i Aalborg. Den består af et skema med en række kolonner inddelt i forskellige kategorier. I den sidste kolonne, som har overskriften effekter, skrives de læringsresultater ind, som er opnået gennem den aktivitet, skemaet dækker. Det kan fx være selvindsigt, nye perspektiver og motivation. Skemaet giver en mulighed for at skabe et overblik over en udviklingsproces i et fællesskab i forhold til specifikke områder som fx aktivitet, kompetencer og effekter.

Gennem de samtaler og refleksioner, som opstår, mens skemaet udfyldes, bliver deltagerne opmærksomme på de kompetencer, som de har udviklet undervejs. Ved at synliggøre de opnåede resultater understøtter processen motivation for læring og bidrager til at skabe engagement og fællesskab. Målet er at øve sig i kommunikation og i samarbejde omkring forskellige projekter, der tager udgangspunkt i deltagernes egne idéer. Redskabets store værdi ligger i de samtaler og refleksioner, der opstår blandt deltagerne, når skemaet udfyldes.

Redskabets brugbarhed i forhold til at udvikle livskompetencer:
Redskabet skal bruges i et samarbejde mellem underviseren og deltagerne, som bidrager aktivt undervejs. Når skemaet udfyldes sker det på en anerkendende måde, med fokus på respekt og forståelse for hinandens input. Det er et fælles, åbent og let tilgængeligt dokument og en konstant reminder om den fælles læring, der finder sted. Skemaet kan bruges fleksibelt, idet der kan bruges forskellige kategorier afhængigt af formålet med øvelsen. Formen er enkel, low-tech og effektiv. Eftersom skemaet fungerer som en ramme for en struktureret samtale, forudsætter det, at deltagerne har visse sproglige færdigheder. Processen skal faciliteters af en underviser/vejleder.

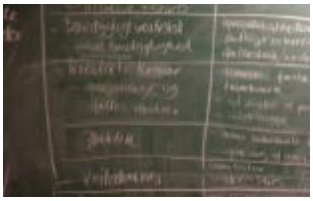

Værdikort og tegninger

På daghøjskolen Kursustrappen på Frederiksberg bruges værdikort og tegninger. Formålet med at bruge dem er at få deltagerne til at opdage egne kerneværdier og at starte en proces med at genetablere forbindelsen til tabte kompetencer. Når deltagerne arbejder med at tegne og/eller bruge værdikortene, bliver de bevidste om egne personlige værdier og om, hvordan de kan bruges i nye sammenhænge. I processen bliver deltagerne opmærksomme på nye muligheder og handlinger, som kan danne grundlag for et samfundsmæssigt engagement. Gennem refleksioner og deltagernes spejling af erfaringer omkring diverse udfordringer i livet bidrager processen til at skabe motivation til læring, og deltagerne oplever at bidrage til fællesskabet, at tage sig af egen sundhed, fysisk såvel som psykisk, og at kunne håndtere udfordringer i livet. For en deltagergruppe, som har forskellige udfordringer i livet, opleves det som motiverende at opdage disse nye handlemuligheder og muligheder for at engagere sig i samfundet.
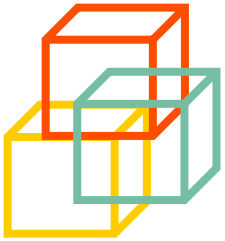
Redskabets brugbarhed i forhold til at udvikle livskompetencer:
Værdikortene og/eller deltagernes egne tegninger fungerer som udgangspunkt for gruppesamtaler, og netop fordi udgangspunktet er visuelt, forudsætter brugen ikke nødvendigvis, at deltagerne skal være gode til det danske sprog. Processen skal styres af en underviser, så det sikres, at samtalen og refleksionerne holdes på sporet. Metoden med at tegne og bruge en visuel tilgang er motiverende, low-tech og let tilgængelig, idet man kun har brug for papir og blyant. Fremgangsmåden er fleksibel og kan tilpasses deltagerne, da samtalen både kan foregå i grupper eller en-til-en. Samtalen skal dog altid faciliteters af en underviser/vejleder for at sikre en brugbar proces.